

RAZGOVOR S BROOKOM ANDREWOM

ARHIV KAO SPOMENIK: RAZOTKRIVANJE SKRIVENIH POVIJESTI

■ MARTINA KONTOŠIĆ

SPOMENIK RATU U OBLIKU DVORCA NA NAPUHAVANJE, 2010.

PLASTIKA, VINIL, 7 X 7 X 4 M

POSTAVLJEN NA OTOKU COCKATOO, U SKLOPU

17. BIENALA U SYDNEYU

FOTOGRAFIJA: BROOK ANDREW

JUMPING CASTLE WAR MEMORIAL, 2010.,

PVC VINYL, 7 X 7 X 4M, INSTALLATION ON COCKATOO ISLAND,

17TH BIENNALE OF SYDNEY

PHOTOGRAPHY BROOK ANDREW

Brook Andrew je australski umjetnik i kustos wiradurijskog i europskog podrijetla. Kurirajući izložbu *TABOO* u Sydneyu 2012./13. godine stavio je u žarište lokalna i globalna pitanja povijesnog, ali i suvremenog kolonijalizma. Istraživanje muzejskih arhiva i skrivenih povijesti u lokalnim zajednicama dovelo je Brooka Andrewa u Europu, gdje je izveo *site-specific* instalaciju nadahnutu arhivima Akvitanskog muzeja u Bordeauxu. Instalacija naslovljena *Anatomy of a Body Record: Beyond Tasmania* predstavljena je u pariškoj Galerie Nathalie Obadia. Iduća *site-specific* instalacija bit će izvedena za izložbu *Really Useful Knowledge* u Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia u listopadu 2014., koju kurira zagrebački kolektiv WHW. U slučaju Brooka Andrewa arhivi nisu samo umjetnost, nego još više medij i platforma kojima se delikatna pitanja nacionalnih povijesti predstavljaju javnosti u okolišu koji omogućuje formi i estetici predmeta da djeluje kao sredstvo učinkovite komunikacije.

Možete li objasniti, u kontekstu izložbe *TABOO* u Sydneyu, kako australsko kolonijalno iskustvo utječe na pokušaj obilježavanja domorodačkog nasljeđa?

Moj umjetnički rad promišlja skrivene povijesti i mutna sjećanja na australske aboridžinske priče, kulture i posljedice australske politike vezane uz narod Aboridžina. Kolonijalizam je bio okrutan britanski režim ropstva i genocida, prikriven politikama kao što su Bjelačka australska politika, Politike asimilacije i segregacije te Odbor za zaštitu Aboridžina, što je zapravo značilo nasilno odvajanje aboridžinske djece od njihovih obitelji. Zajedno sa znanstvenim eksperimentima i masakrima te stvaranjem koncentracijskih logora pod krinkom „misija“ koje je predvodila Crkva, to je dio teškog nasljeđa britanskog kolonijalizma koje još i danas odjekuje širom aboridžinskih zajednica. Posttraumatski stres i ostaci takvih politika i tretmana autohtonog stanovništva još uvijek rezultiraju visokim postotkom Aboridžina koji sjede po zatvorima i umiru u zatočeništvu. Poteškoće s razumijevanjem složene naravi teško opterećenog povijesnog konteksta Australije proizlaze iz činjenice da je val kolonijalizma i navedenih politika trajao sve do 70-ih godina prošlog stoljeća na različitim geološkim lokacijama. A politike kao što su Odbor za zaštitu Aboridžina odražavaju se i na suvremene politike, skrivajući se unutar njih. Breme darvinizma i kolonijalne antropologije još uvijek utječe na načine na koji mnogi Australci promatraju Aboridžine, naime kao „primitivnu“ i odvojenu „rasu“. Stoga se nadam da moji radovi kao što je djetinji *War Memorial Jumping Castle* na napuhavanje ili organizacija skupnih priredaba koje promišljaju pitanja tabua u kolonijalnim društvima pomažu u rasplitanju te složene mreže mutnih sjećanja, međugeneracijskih traumi i skrivenih povijesti Australije. Na primjer, u Australiji ne postoji nikakav značajniji ratni spomenik žrtvama genocida i stoga je spomenuti umjetnički rad moje promišljanje tog problema. Domorodačko nasljeđe toliko je složeno za promišljanje zato što postoje više od tri stotine različitih aboridžinskih jezika i zemalja. Mnogi vjeruju da smo jedinstven narod, ali to je daleko od stvarne situacije. Među nama postoje i razlike i sličnosti. Ta situacija rezultat je brakova pripadnika naših naroda s onima iz drugih kultura tijekom razdoblja od 200 godina. Stoga je ovdje odviše teško objasniti kako treba shvatiti kolonijalno iskustvo. Ipak, izložba *TABOO* bila je pokušaj stvaranja međunarodne perspektive iz koje će problem kolonijalizma moći sagledati oni narodi koji su iskusili dijasporu, ropstvo, rasizam i povijesni sukob u kolonijalnim društvima. Umjetnici nisu svi bili obojeni, budući da sam smatrao važnim promisliti sukobljena stajališta i pitanja vezana uz posljedice kolonijalizma po društvo današnjice. Moj glavni cilj u izložbi *TABOO* bio je postaviti Australiju kao središte zanimanja za kolonijalizam, koje je obično usredotočeno na Europu, SAD ili Afriku.

Nedavno ste provodili istraživanje u Francuskoj i Španjolskoj. Koliko je australsko iskustvo „skrivenih povijesti i prosvjeda“ slično europskome ili različito od njega?

Smatram da se na Australiju gleda kao na neko „drugo“, romantično društvo kamo ljudi obično odlaze na praznike, ili pak da je predaleko od „ostatka svijeta“, a da bi se netko uopće njime bavio. Tiranija udaljenosti oduvijek je bila prokletstvo za australsko bavljenje kolonijalizmom i promišljanje o toj temi. Vladajuće snage kolonijalne teorije i priče iz Afrike, Amerike i Europe ostavile su Australiju u mraku što se tiče važnosti promišljanja važnih i apsolutno drugačijih posljedica traume ropstva i genocida, da i ne spominjemo intenzivan lingvovid i gubitak zemlje. Moj cilj spajanja sličnih iskustava Australije i ostatka svijeta rezultirao je za neke ljude korakom naprijed, budući da su počeli sagledavati Australiju u širem kontekstu kada se radi o izučavanju sjećanja i genocida. Bogatstvo informacija dostupnih putem dokumentaraca i umjetničkih radova raznih američkih,

PORTRET BROOK ANDREWA,
FOTOGRAFIJA: DIANNA SNAPE
PHOTOGRAPHY, 2012.
PORTRAIT OF BROOK ANDREW,
PHOTOGRAPHER: DIANNA SNAPE
PHOTOGRAPHY, 2012.

ANATOMIJA MEMORIJE TIJELA: ONKRAJ TASMANIJE, 2013., 453 X 270 X 190 CM, POGLED NA INSTALACIJU, GALERIE NATHALIE OBADIA, BOURG-TIBOURG, PARIZ, FOTOGRAFIJA: BROOK ANDREW
ANATOMIE DE LA MÉMOIRE DU CORPS: AU-DELÀ DE LA TASMANIE, 2013., 453 X 270 X 190 CM, INSTALLATION VIEW, GALERIE NATHALIE OBADIA, BOURG-TIBOURG, PARIS, PHOTOGRAPHER: BROOK ANDREW

PRIVATNA ARHIVSKA ZBIRKA BROOK ANDREWA PREDSTAVLJENA KAO DIO IZLOŽBE TABOO, 2013., DIMENZIJE PROMJENJIVE, MUZEJ SUVREMENE UMJETNOSTI, SYDNEY, FOTOGRAFIJA: BROOK ANDREW
BROOK ANDREW PRIVATE ARCHIVE COLLECTION PRESENTED AS PART OF TABOO, 2013., DIMENSIONS VARIABLE, MUSEUM OF CONTEMPORARY ART, SYDNEY, PHOTOGRAPHER: BROOK ANDREW

ANATOMIE DE LA MÉMOIRE DU CORPS: AU-DELÀ DE LA TASMANIE, 2013., 453 X 270 X 190 CM, INSTALLATION SEGMENT VIEW, GALERIE NATHALIE OBADIA, BOURG-TIBOURG, PARIS, PHOTOGRAPHER: BROOK ANDREW
ANATOMIJA MEMORIJE TIJELA: ONKRAJ TASMANIJE, 2013., 453 X 270 X 190 CM, POGLED NA DIO INSTALACIJE, GALERIE NATHALIE OBADIA, BOURG-TIBOURG, PARIZ, FOTOGRAFIJA: BROOK ANDREW

afričkih i europskih autora o toj temi doista je fascinantno. A još nas čeka i novi val s Bliskog istoka i iz Azije. No čini se da se Australija još uvijek zanemaruje kao relevantan igrač na tom polju sjećanja. Možda je to zato što se Australija smatra običnom, generičkom zemljom Zapada?

Kako se jačanje desničarske politike u Europi odražava na Vaše aktualno istraživanje? Možete li to povezati s trenutnom političkom situacijom u Australiji?

Trenutno proučavam građanski rat u Španjolskoj i način na koji je utjecao na umjetnost i proizvodnju časopisa i plakata “ljevičarskog” ili republikanskog pokreta. Mislim da su Španjolski građanski rat i drugi ratovi sredinom i krajem 20. stoljeća imali itekakve veze s fašističkim zakonodavstvom u Australiji. Neki bi nazvali australsko rasno zakonodavstvo jedinstvenim slučajem, no zanemarimo li načas ideju da Aboridžini nisu zasebna “rasa” (jer to je, dakako, apsurdno, budući da postoji samo jedna, jedinstvena ljudska rasa), nego smo svi australski građani, doći ćemo do spoznaje da je tretman Aboridžina itekako sličan drugim, istodobnim međunarodnim fašističkim pokretima po tome što su “ljevičari”, republikanci ili potlačeni izgubili zemlju te su bili neprestano kažnjavani zbog svojih stavova i kulturne orijentacije. Što se tiče promišljanja o suvremenoj vladi ili o današnjoj konzervativnoj/fašističkoj stranci, možemo ustvrditi da specifično australsko zakonodavstvo koje se tiče Aboridžina još uvijek pogađa aboridžinske zajednice, budući da su zakoni endemski u odnosu na sustav i stoga ih je teško opozvati. …… Moj aktualni rad za izložbu *Really Useful Knowledge*, koju kurira WHW u muzeju Reina Sofia, ambiciozno povezuje australsku i španjolsku kolonijalnu povijest, koja uključuje i Španjolski građanski rat. Nimalo ne iznenađuje što u tim dvjema zemljama možemo uočiti slična kolonijalna i rasna pitanja. To se odražava u superiornosti “kaste”, poput “*casta*”-slika koje prikazuju španjolske kolonije u Americi, rasne mješavine koje su proizašle iz zajedničkog potomstva Španjolaca i Indijanaca – *mestizos*, Španjolaca i Afrikanaca – *mulattos*, te Afrikanaca i Indijanaca – *zambos*. To nas, dakako, podsjeća na slične, ali znanstvene prikaze Aboridžina koje se antropološki testiralo i dokumentiralo (pogrđna imena još se i danas koriste): punokrvne Aboridžine nazivalo se “čistima”, polukasta je bila potomstvo Aboridžina i Iraca, na primjer, i tako dalje. Taj složeni, nadmoćni i zastarjeli kolonijalni sustav kasti bio je međunarodna pojava koja se javila i na drugim mjestima, poput Haitija. Moje aktualno istraživanje u Francuskoj također se bavi posljedicama i interesima te zemlje, ne samo u Australiji, nego i diljem Pacifika i u Africi. Moj noviji rad *Anatomy of a Body Record*, koji je prošle godine izložen u Parizu, a bit će prikazan i u muzeju Reina Sofia, uključuje i francuska i britanska sjećanja na nasljeđe definiranja i premjeravanja aboridžinskih i drugih koloniziranih tijela, promišljajući teme ljudske hijerarhije antropologije. Arhivi stoga služe kao memorija i put za pamćenje prošlosti i uočavanje jasnih međunarodnih poveznica između Australije i Španjolske te Francuske i ostatka svijeta. Rezultat je ponešto zbrkana i neriješena trauma koju su uzrokovale te kolonijalne muke.

Koje su odgovornosti i poteškoće kada koristimo arhiv kao spomenik u postkolonijalnom kontekstu?

Mislim da je specifično nasljeđe i snaga arhiva u tome da ih trebate pustiti da se nađu, kao mreža koju pojedinačni objekti iznova stvaraju ili možda kao već postojeće veze. Mislim da je to način na koji gledatelj onda može doći do nove prezentacije arhiva i pronaći neki osoban doživljaj ili interes, i mislim da je to važno, budući da otvara put složenom iskustvu. …… Mislim da je to također način da se poveže neka stotinu godina stara knjiga o fizičkoj antropologiji Papue Nove Gvineje s nekom knjigom o talijanskom fašizmu, na primjer. Doista je fascinantno kakvu snagu ima kolonijalni tekst u srazu s osobnim iskustvom neke osobe ili njezinom obiteljskom poviješću. Također se radi o aktivnom načinu na koji se možda mogu deblokirati emocije ili razotkriti povijesti koje su bile uspavane ili skrivene.

Rad *Anatomy of a Body Record* nazivate “arhivskom skulpturom” koja dodaje novi sloj interpretacije izvoru informacija. Koliko je važna estetika arhiva u kontekstu arheologije znanja i umjetničke prakse?

Rasprava o esteticizmu široka je i stoga je dotaknuti se te teme u kontekstu arhiva golema stvar, s mnogobrojnim posljedicama i sredstvima. Ljudska radoznalost i dokumentacija povijesti, patnje i kulture predstavlja se u činjenici da mi te događaje dokumentiramo pa oni onda postanu arhivima; i događaji kao takvi razotkrivaju se u arhivima, i stoga smatram da se tu radi o nečemu važnijem od estetike. To su osjećaji koje gledatelj donese u arhiv i koji na nj reagiraju: neki gledatelj možda će biti zgrožen kosturom, dok će drugoga taj kostur privući – kontekstualna premisa također igra određenu ulogu u privlačnosti njegove estetike.

Koliko je svjesna Vaša stilizacija arhivske građe kao puta u razotkrivanje uznemirujućih dijelova povijesti?

Itakako je svjesna: moje zanimanje za skrivene povijesti Australije proizlazi iz dubokog razočaranja količinom znanja koju Australci o njima posjeduju, ako uopće žele za njih doznati. To je, dakako, povezano s pomanjkanjem javne reprezentacije u obliku zidnih slika, spomenika i slično. Cilj arhiva je povezati međunarodna iskustva kako bi se potaknulo australsko iskustvo. Na primjer, mnogi Australci posjećuju spomenike žrtvama Drugog svjetskog rata, a znaju vrlo malo ili ništa o ropstvu u Australiji. Stoga je moj cilj potaknuti raspravu između tih dvaju iskustava ili oblika arhivske građe kako bi se razotkrila “slijepa točka”. To se također intenzivno događa u svijetu umjetnosti i “političkim borbama” koje su očite, na primjer, u radovima azijskih i američkih umjetnika. Ti putovi u razotkrivanje uznemirujućih dijelova povijesti također su namijenjeni umjetničkoj publici, a ne samo klasičnom klijentu i ljubitelju umjetnosti, budući da smatram da svijet umjetnosti također oblikuje vlastite stereotipove o tome koje su kulture umjetnički relevantne s obzirom na političke/prognaničke/antifašističke odgovore na specifična kulturno-umjetnička iskustva, koja uglavnom ne uključuju australsko iskustvo.

Promatrate li svoj rad na sjećanju i povijesti u kontekstu relacijske estetike ili više kao neku obrazovnu infrastrukturu?

Mislim da je moj rad negdje između. S jedne strane, gledatelj može uspostaviti vlastite veze kroz vizualne i osobne obrazovne/kulturne poveznice, dok s druge strane informacije, bez obzira na to jesu li fikcija ili "istina", mogu objasniti neku situaciju, zakonodavstvo, zbivanje i slično.

Što mislite, kako se percepcija arhiva promijenila s digitalnom revolucijom i kako se mijenja pod utjecajem daljnjeg tehnološkog razvoja?

Nova tehnologija pozitivno je utjecala na popularizaciju arhiva i također na njegovu lokalnu, kao i međunarodnu dostupnost. To govorim i s međunarodnoga gledišta i s onog lokalnog, australskog i aboridžinskog. Na primjer, Sveučilište u Beču posjeduje veliki arhiv portreta iz 19. stoljeća na staklenim negativima koji dokumentiraju aboridžinsku zajednicu New South Walesa u Australiji, a ta ih zajednica nikada nije vidjela. Koliko znam, taj će se arhiv uskoro digitalizirati. Kada se taj arhiv ne bi digitalizirao, današnje obitelji tih ljudi uopće nikada ne bi saznale kako su njihovi preci izgledali. Mnogi Aboridžini iz razdoblja od 18. do 20. stoljeća dokumentirani su kao "vrsta u izumiranju" i nisu sami imali fotoaparate, nego su živjeli u misijama kao "robovi"/sluge u domaćinstvu. Digitalizacija arhiva važan je aspekt izlječenja za te ljude i zajednice koje su pogođene međugeneracijskom traumom i nasljedem kolonijalizma te za njihov pristup obiteljskoj povijesti.

SITE-SPECIFIC INSTALACIJA, LYON HOUSEMUSEUM, MELBOURNE, AUSTRALIJA
SITOTISAK NA METALNOJ FOLJI PRIČVRŠČEN NA ALUMINUSKU POZADINU; CRNA PIJENA,
NEON, KAZALIŠNA RASVJETA, VREĆE S PIJESKOM, UŽAD I KOLOTURE
LJUBAZNOŠĆU LYON HOUSEMUSEUM I LYON COLLECTION
FOTOGRAFIJA: DIANNA SNAPE
SITE SPECIFIC INSTALLATION, LYON HOUSEMUSEUM, MELBOURNE, AUSTRALIA
SILKSCREEN PRINT ON METALIC FOIL MOUNTED ON ALUCOBOND; BLACK FOAM, NEON,
THEATRE LIGHT, SAND BAGS, PULLEYS AND BLACK TRICKLINE ROPE
IMAGE COURTESY LYON HOUSEMUSEUM AND LYON COLLECTION
PHOTOGRAPHER: DIANNA SNAPE

ANATOMIJA MEMORIJE TIJELA: ONKRAJ TASMANIJE, 2013.
453 X 270 X 190 CM, POGLED NA INSTALACIJU, GALERIE NATHALIE OBADIA,
BOURG-TIBOURG, PARIZ, FOTOGRAFIJA: BROOK ANDREW
ANATOMIE DE LA MÉMOIRE DU CORPS: AU-DÈLÀ DE LA TASMANIE, 2013.
453 X 270 X 190 CM, INSTALLATION VIEW GALERIE NATHALIE OBADIA,
BOURG-TIBOURG, PARIS, PHOTOGRAPHER: BROOK ANDREW